

riga IAML 2017
1 June Riga, Latvia

musik

BIBLIOTEKSNYTT

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS-
FÖRENINGEN

nr.3
2017

KALENDARIUM 2017–2018

2017

17–18 oktober

December

2018

April

22–27 juli

Höst

Lydarkivkonferanse på NRK i Oslo, Norge

Julmingel på Musik och Teaterbiblioteket, Stockholm

SMBF årsmöte

IAML-kongress i Leipzig, Tyskland

Kurs i RDA

Detaljbild från Operan i Riga. Foto: Gunnel Jönsson. Omslag: Lena Nettelbladt i samtal med Anthony Gordon. Foto: Gunnel Jönsson. Läs mer på s. 12

INNEHÅLL

3	Ordföranden har ordet, Redaktörernas ruta	11	Call for papers IAML 2018
4	Teater, dans, film och opera
– två dagar med NCTB	12	Musik- och teaterbiblioteket på IAML i Riga
9	Till minne av Charlotta Ström	12	Korta nedslag från en vecka full av intryck
10	RISM for Librarians	16	Summary in English

www.iaml.info

Layout Sara Lind

MUSIK

BIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteks-föreningen, svenska sektionen av IAML, International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

ISSN 0283-104X

Redaktör och distr.: Tobias Danielsson & Gunnel Jönsson
Musik- och teaterbiblioteket Box 16326
103 26 Stockholm

08-519 554 10 mbnytt@gmail.com

Prenumerationer inkl. medlemskap:

enskilda 350:-, institutioner 700:-, veteraner, studerande, arbetslösa 150:-

Plusgiro 65 21 22-3

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com

Kära medlemmar

Hösten är här. Nystart för många bibliotek och arkiv. Nya studenter, nya besökare, nya utmaningar, nya rutiner. Styrelsen hade sitt första möte i september. Se en bild på oss på baksidan av tidningen!

Vi hade många punkter på dagordningen. Idéer om framtida aktiviteter haglade. En av dem är Kerstin Carpviks idé att vår förening ska bjuda in till julmingel tillsammans med Musik- och teaterbiblioteket i december. Jens Bjurman från Kungliga biblioteket var inbjuden till mötet för att han och styrelseledamot Staffan Lundmark planerar för en nätverksträff för musikarkivarier nästa höst.

I detta nummer kan du läsa vad stipendiaterna Gunnel Jönsson och Besa Spahiu hade för intryck av IAML-kongressen i Riga som var mycket välorganiserad och innehållsrik. Det var roligt att så många från vår förening vad där.

Kursen Mark the music som Pia Shekhter ordnade i Göteborg lockade många deltagare. Kursen var mycket matnyttig och så tyckte också Jennifer Ward som

Foto: Anders Nettelbladt

var både lärare och deltagare. Du kan läsa hennes bidrag på sidan 10.

Hör gärna av dig med ris och ros, högt och lågt till mig lena.nettelbladt@uniarts.se eller någon annan i styrelsen. Du ser våra namn på www.smbf.nu

Önskar er alla en höst fylld av arbets- och livsglädje.

Lena Nettelbladt

Redaktörernas ruta

Kära läsare

Arets tredje nummer ser tillbaka på sommarens evenemang: kursen *Mark the Music* i Göteborg samt rapporter av stipendiaterna till IAML-kongressen i Riga. Glöm inte att kika på IAML:s webbplats där ett stort antal dagboksrapporter och bildspel publicerats.

Redaktörerna inväntar medlemmarnas förslag och rapporter från den dagliga verksamheten, stort som smått. Musikbiblioteksnytt kan bara bli bättre genom att visa upp medlemmarnas vardag! Vad vill ni veta mer om? Berätta! Vi garanterar att det finns läsare!

Gunnel Jönsson & Tobias Danielsson

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com
www.smbf.nu
musikbiblioteksforum@listserv.kb.se
www.facebook.com/ (Musikbiblioteksföreningen)

 Find us on Facebook

Teater, dans, film och opera

– två dagar med NCTD

||| Lena Nettelblatt, text & foto

Hela gruppen är uppställd i Guldfoajén. Foto Patrik Blom

Imaj träffades teaterintresserade bibliotekarier, arkivarier och museipersonal i Scenkonstmuseets nyrenoverade lokaler på Sibyllegatan i Stockholm för ett två dagar långt möte. Det var Rikard Larsson, teaterbibliotekarie vid Musik- och teaterbibliotek och samordnare i teater nätverket NCTD som stod bakom träffen tillsammans med kollegor från Musikverket. Vi var 24 personer från Sverige, Norge, Finland och Island och vi kom från museer, bibliotek, teatrar, teaterhögskolor och operahus.

Nordisk Center for Teaterdokumentation

NCTD är förkortning för nätverket Nordisk Center for Teaterdokumentation nctd.eu. Nätverket är öppet för alla intresserade och har cirka 50 medlemmar. Efter kaffe och välkomsthälsning från Rikard var Dag Kronlund, arkiv- och bibliotekschef på Dramaten, första föredragshållare. Dramatens arkiv har 5225 dekorfotografier, en för varje akt från 1908 till 1990. Från Riksbankens jubileumsfond har Dramaten fått 2 miljoner kronor för digitalisering av fotografierna.

Dag illustrerade vad som finns i arkiven genom pjäsen *John Gabriel Borkman* skriven av Henrik Ibsen 1896. Pjäsen med musik av Edvard Grieg invigde det nybyggda Dramatenhuset 7 mars 1908 och har satts upp fem gånger på Dramaten och vi fick se bilder från alla uppsättningar. Handlingen i pjäsen utspelar sig kring banktjänstemannen som väljer guldet framför kärleken. I början visade fotografierna endast dekoren, först på 1930-talet var det skådespelare med på bilderna. Första uppsättningen 1908 hade August Lindberg som regissör och han spelade även huvudrollen som John Gabriel Borkman. 1947 var det Alf Sjöberg som satte upp Ibsens pjäs. Alf Sjöberg regisserade sammanlagt 138 pjäser på Dramaten. Sen dröjde det till 1976 då Göran Järvefelt satte upp pjäsen i Målarhallen med Stellan Skarsgård som son till Borkman. Den norske regissören Terje Merlin satte upp den fjärde versionen 1994 med Jarl Kulle i huvudrollen. I den senaste uppsättningen med premiär i februari 2006 spelade Jan Malmström huvudrollen och Hilda Hellwig var regissör.

Filmade Ibsen-pjäser

Nästa talare var Bent Kvalvik, filmarkivarie på Nasjonalbiblioteket i Oslo. Hans föredrag hade rubriken *Skuespilleren og skuespillet – noen utviklingslinjer i norsk teater på 1900-talet*. Han tar exemplet *Et Dukkehjem* som Henrik Ibsen skrev 1879. Vi fick se filmsekvenser från inspelningar av pjäsen från 1929,

Lars Annersten visar den interaktiva installationen *Samplingsbar* i Scenkonstmuseets utställning *På scen*. I *Samplingsbar* kan besökaren mixa och blanda inspelade loopar från instrumenten i montern till egna korta kompositioner.

1937, 1973 och 2002 och Bent berättade om olika sätt att se på pjäsen och olika skådespelarstilar. Vi får också se glimtar från Ibsens pjäs *Byggmester Solness* från 1944 och 1981 och några år till. Filmarkivet har norskproducerad film från 1903 och växer hela tiden med pliktleveranser.

Historiska danser

Magnus Blomkvist byggde upp Sveriges Teatermuseums bibliotek och fortsatte arbetet tillsammans med Rikard Larsson när biblioteket överfördes till Musik- och teaterbiblioteket 2010. Magnus har ett förflutet som dansare och hans föredrag handlade om *Att dansa historisk dans – rekonstruktion och kreativitet*. Magnus dansade tillsammans med Regina Beck-Friis och de gav ut böckerna *Dansnöjen genom tiden* del 1 med dansbeskrivningar från ungefär 1450 till 1600 och del 2 om 1600- och 1700-talsdans. Magnus var medlem i gruppen I saltarelli som dansade danser från 1400-talet. Gruppen sökte dansbeskrivningar från olika källor, till exempel i boken *Orchésographie* av Thoinot Arbeau som publicerades första gången 1589. I den finns bilder och

beskrivningar om hur man ska uppträda i balsalen. En annan viktig källa är nedteckningar av renässansdanser gjorda av Cesare Negri som var dansare och koreograf i slutet av 1500-talet i Italien, *Nuove inventioni di balli* från 1604. En senare bok med dansinstruktioner är *The art of dancing* av Kellom Thomlinson publicerad i början av 1700-talet. Först på

“ “ Dans är en mycket levande konst, det är här och nu, den dör snabbt.

1900-talet kom labanotationen som är ett dansspråk som visar stegen. Vi får se bilder på när gruppen I saltarello dansade tillsammans med musikgruppen Västra Aros Pipare. Magnus avslutar med orden: – När det gäller historiska danser måste varje generation göra sin tolkning, sin version. Dans är en mycket levande konst, det är här och nu, den dör snabbt. Rekonstruktionen måste innefatta kreativitet, hålen måste fyllas!

Rebranding och inspirationsresor

Efter lunch berättar David Berner från Scenkonstmuseet om arbetet med att bygga upp den nya huvudutställningen. Museet öppnade efter tre års renovering den 11 februari i år och innehåller nu mycket interaktion och teknik. Själva byggnaden på Sibyllegatan i Stockholm är från 1600-talet och var bageri fram till 1950-talet. Musikmuseet flyttade in 1979. År 2010 bytte museet namn till Musik- och teatermuseet när samlingar från Sveriges Teatermuseum tillkom. Museet stängdes 2014 (läs mer i Musikbiblioteksnytt 2014 nr 2) och personalen ägnade sig åt så kallat ”rebranding”, workshops, utbildningar och inspirationsresor världen över.

Nu innehåller byggnaden tre publika plan och två kontorsplan där större delen av administrationen för Statens musikverk sitter. Myndigheten Statens musikverk har arbetat mycket med jämställdhet och intersektionalitet i JIM-projektet, jämställdhetsintegrering i myndigheter. (Läs mer i Musikbiblioteksnytt 2015 nr 1). Detta arbete har integrerats i basutställ-

ningen som också fokuserar på:

- högaktuella kopplingar mellan dåtid och nutid
- upplevelserika möten över generationsgränser
- spekulativa interaktioner mellan föremål.

Möjligt att bevara scenkonst?

Den isländska firman Gagarin är bra på digitala interaktiva upplevelser och de har stått för grundkonceptet av formgivningen. Besökare kommer först till en introduktionsdel och sedan till utrymmen för dans, teater, musik och dockteater. Vi får en guidning i museet av innehållsproducenterna Malin Karlsson som visar teaterdelen, Monika Åslund Forsén som visar dansdelen och Lasse Annersten som visar musiken.

I en del där Musikmuseets arkiv fanns visades utställningen ... *and it's gone* av Carina Reich och Bogdan Szyber. Den handlade om det omöjliga i att bevara scenkonst som ju är ögonblickets konst- art. Bland tomma arkivkapslar kunde man slå sig ner och i gamla svarta telefonlurar lyssna till människors minnen av teaterupplevelser. Utställningen fanns på plats till den 10 september.

Dansen i museet

Jesper Nordin har utvecklat ett kompositionsverktyg som han kallar "Gesturment". Framför en stor skärm kan du röra dig och du skapar då olika ljud, beats samtidigt som du ser dig själv som en streckgubbe röra dig över skärmen. I "Dansboxen" finns skärmar på alla väggar som projicerar en 20 minuters loop med 11 dansare som dansar olika typer av dans, allt från klassisk balett till street. Det känns som om du står på ett dansgolv.

Rymdoperan *Aniara* har en stor plats i utställningen. Operan *Aniara* med musik av Karl-Birger Blomdahl och libretto av Erik Lindegren efter Harry Martinssons text hade premiär 1959. "Som att göra en buljongtärning av en ox", sa Harry Martinsson om librettot, berättar vår guide. Birgit Åkesson gjorde koreografin till den stumma rollen piloten Isagel. I museet finns dräkter från uppsättningen.

Benedikte Berntzen har intagit en danspose framför skärmen som innehåller fotografier från 1850-1930 ur museets samling med dansfotografier. Efter 3 sekunder visar skärmen ett fotografi med en dansare i samma pose.

Teatern i museet

I teaterdelen får vi se vilka olika yrken som finns på en teater. Du kan prova kläder (i barnstorlek) och du kan sminka dig elektroniskt utan att bli kladdig. Du kan se och lyssna på olika skådespelare som berättar om hur en text får liv. *Ett drömspel* av August Strindberg är en av pjäserna som visas i utställningen och presenteras med scenografiskisser och

“ ” Som att göra en buljongtärning av en ox", sa Harry Martinsson om librettot, berättar vår guide.

Harriet Bosses skor från premiären 1907. Från senare tid får vi se några guldfärgade kuddar från Valerie Solanas SCUM-manifestet som Turteatern satte upp 2011 och där skådespelaren Andrea Edwards blev hotad. Brevet från internerna på Tidaholmsanstalten som bjuder in Lars Norén, vilket blir upptakten till pjäsen 7:3, visas.

Musiken i museet

Det populäraste i museet blir nog Håkan Lidbos samplingsbar. Musiker har blivit inbjudna att spela på några av museets 6000 instrument. Håkan Lidbo har samplat ljudet och du kan med hjälp

av tärningar skapa din egen musik. Vilket instrument du har valt visas på en skärm och du kan lära dig mer om det. Museet äger till exempel ett av två kända original av instrumentet oboe da caccia som Bach skrev in i partituret till sitt *Juloratorium*. Varje del i museet innehåller ett allkonstverk, i musikdelen finns bilder och rekvisita från *Kristina från Duvemåla*.

Marionetteater

Museet äger 4000 dockor som har tillhört Marionettmuseet. I en monter finns pappfigurer från uppsättningen *Vi bara lyder* av Roland Paulsen i regi av Erik Holmström som Malmö dockteater satte upp 2015. I en annan finns *Kattresan* efter boken av Ivar Arosenius. På 1960-talet flyttade dockteatern in i TV-rutan. Från den tiden finns Hungran och andra dockor från programmet Beppes Godnattstund. Allkonstverket här heter *Kung Ubu* från Michael Meschkes uppsättning 1964.

På alla avdelningar finns det möjlighet att pröva, trycka, lära, läsa och lyssna. Det är verkligen ett interaktivt och lekfullt museum för alla sinnen.

NCTD = SMBF och SIBMAS = IAML

Nästa dag började med själva mötet och Rikard valdes till ordförande och även till samordnare för NCTD fram till nästa möte som blir på Island 2019. Mötet

handlade också om strategifrågor såsom att göra gemensamma ansökningar från olika fonder till exempel för att arrangera en kursdag om teater och arkiv. NCTD:s hemsida kan vi använda för att samla idéer kring kursdagen. Helena Iggander, arkivarie på Kungliga Operan, berättade om vad SIBMAS är och uppmanade oss att gå med. SIBMAS är ett internationellt nätverk för bibliotek, museer och arkiv inom scenkonsten. SIBMAS startade sitt nätverk 1954 och finns i 35 länder. Vartannat år ordnar SIBMAS konferenser som varar 3–4 dagar med praktiska föreläsningar som sedan samlas och ges ut i bokform. Det kostar 40 EUR att vara med/år www.sibmas.org. Enkelt uttryckt kan man säga att NCTD är som vår SMBF och SIBMAS är som IAML.

Bordsrunda

Mötet avslutades med en bordsrunda och det var mycket intressant att höra alla presentera sig och vad de arbetade med på sina olika ställen. Det finns inte plats för allt intressant här men jag nämner några saker:

- Ingalill Rydberg berättade om sin nyskapade tjänst på Kulturhuset Stadsteatern där hon har ett utredningsuppdrag som går ut på att skapa ett nytt referens- och forskningsbibliotek inom teater.
- Benony Ægisson från Island arbetar på Teatermuseet i Reykjavik och han kommer satsa på att arbeta med museets hemsida.
- Ida Rådegård och Marie Hellervik från Göteborgs stadsmuseum har fått 200 000 kr för att göra en digital utställning om de fria teatergrupperna i Göteborg, till exempel Nationalteatern
- Helena Iggander berättar om Repertoardatabasen på Kungliga Operan. Mer om den senare.
- Marianne Seid på Musik- och teaterbiblioteket berättar om att 5–6000 teaterfotografier ska digitaliseras inom projektet Wikimedia in Residence under hösten. Det blir en workshop där intresserade hjälps åt med att lägga ut information i Wikipedia. År 2020 måste hela arkivsamlingen flytta från Gäddviken eftersom kontraktet går ut.
- Pia Shekhter från Biblioteket för musik och dramatik i Göteborg får teatermanus från Folkteatern och Stad-

steatern i Göteborg samt från Dramaten. Biblioteket hör till den konstnärliga fakulteten tillsammans med HDK (Högskolan för design och konsthantverk) och Akademien Valand. Artisten där Högskolan för scen och musik håller till kommer att rivas och biblioteket kommer flytta till Humanistiska biblioteket, Göteborgs universitetsbibliotek.

- Lars Annersten berättar att Scenkonstmuseet planerar verksamhet inför Bergmanåret 2018 då det är 100 år sedan Ingemar Bergman föddes.
- Benedikte Berntzen berättade att Nasjonalbiblioteket i Oslo ska börja arbeta med att katalogisera 700 hyllmeter med teaterhistoriskt material. När en del är klar uppmärksammas det på webben under vinjetten *Fra samlingerene* och man bjuder in Aftenposten. Biblioteket föreslår ofta uppsatsämnen till teaterstudenterna.
- Kerstin Carpvik från Musik- och teaterbiblioteket har startat ett kvalitets- och utvecklingsprojekt om det framtida samlingsarbetet. Ska biblioteket samla på *Vispop* eller Helena Munktell?
- Magnus Blomkvist fortsätter arbeta på Musik- och teaterbiblioteket där han hela tiden upptäcker nya saker. Just nu arbetar han med affischer från landsortsteatrarna
- Marjaana Launonen från Finlands nationalopera och balett i Helsingfors jobbar mest med databaser för dokumenthantering för de 200 anställda. Hon arbetar också med ett digitaliseringsprojekt av gamla VHS-band och med repertoardatabasen Encore som uppdateras varje månad.

Nya operor och kortoperor

Efter lunch var vi bjudna till Operan vid Gustav Adolfs torg. Först berättade dramaturg Katarina Aronsson om *Hur får vi fram nya operor?* I Kulturdepartementets riktlinjer står det att "Operan ska stödja nyskapande svensk opera- och balckettkonst." Målsättningen är ett nytt verk varje säsong. Under hösten 2016 gav operan Short stories, fyra kortoperor om 20 minuter vardera med tre till fyra solister. En var Jane om Jihad Jane som dömdes 2014 för att ha planerat att försöka döda

Lars Vilks (musik av Roger Assar Johansson och text av Naima Chahboun). Den operan uppmärksammades till och med i radions ekosändningar. De andra var Jean-Joseph om den madagaskiske poeten Jean-Joseph Rabearivelo som tog sitt liv endast 36 år gammal (musik Tebogo Monnakgotla, text Claude Kayat), Zucco om massmördaren Roberto Zucco (musik Johan Ullén, text efter en pjäs av Koltés). Till kommande produktioner har operan beställt fyra verk:

- *Dracula* med musik av Victoria Borisova-Ollas och libretto av Kristian Benkö och Claes Peter Hellwig
- *Tristessa*, ett verk av kompositören Jonas Bohlin, konstnären Ann-Sofie Sidén och författaren Torbjörn Elen-sky
- *Strandad* med musik av Karin Rehnqvist och libretto av Kerstin Perski
- *Amy Foster* med musik av Rolf Martinsson och libretto av Stephen Plaice efter en novell av Joseph Conrad
- *Utanför tiden* med musik av Mats Larsson Gothe

Operan vill också vända sig till en ung publik. Det gjorde de med operan *Min bror är Don Juan* som riktar sig till högstadieelever och handlar om att hitta sin identitet. Musiken är skriven av Niklas Brommare och librettot av Sophie Helsing. Till föreställningen finns en lärarhandledning. Operan vill gärna också sätta

Rikard Larsson på väg ut från Kungl. Operan efter två dagars träff med teaterintresserade kollegor.

På plats i Scenkonstmuseets konsertsal sitter deltagarna i träffen med teaternätverket NCTD. Första raden från vänster: Rikard Larsson, Marianne Seid, Ingalill Rydberg, Helena Iggander, Virve Polsa, Ida Rådegård, Marie Hellervik, Hege Rod Segerblad, Bent Kvalvik, Benony Egidsson, Magnus Blomkvist, Pia Shekhter, Kerstin Carpvik och Sofia Skoglund

upp internationell ny opera. *Written on skin* av George Benjamin och Martin Crimp var en succé när den gick 2015.

Svenska operor

Redan Gustav III som invigde Operan 1773 införde att nyskrivna operor skulle finnas på repertoaren. Han var själv inblandad i tillkomsten av tre operor, alla med text av Johan Henric Kjellgren: Gustav Wasa 1786 (musik Johann Gottlieb Nauman), Gustaf Adolf och Ebba Brahe 1788 (musik Georg Joseph Vogler) och Aeneas i Cartago 1799 (musik Joseph Martin Kraus). *Gustav Wasa* sattes upp 1991 men blev en flopp som spelades endast två gånger. En annan svensk musikteaterföreställning är sång- och folkklustspelet *Värmlänningarna* från 1846 med musik av Andreas Randel och text av Fredrik August Dahlgren. Den har sammanlagt spelats 800 gånger på operan. Peterson-Bergers opera *Arnljot* har spelats 83 gånger. Operan har också ett uppdrag att värna det svenska kulturarvet och de kan sätta upp gamla operor konsertant. *Aniana* av Karl-Birger Blomdahl hade premiär 1959 har sedan dess spelats 128 gånger. *Tintomara* av Lars Johan Werle efter Carl Jonas Love Almqvists roman hade premiär 1973 och har spelats 174 gånger.

Operarepertoaren planeras fyra år i

förväg. Verken sjöngs på svenska tills textmaskinen kom på 1980-talet.

Repertoardatabasen – en pärla

Helena Iggander berättar om den fantastiska Repertoardatabasen www.operan.se/arkivet/ där du kan se hur många gånger en sångare har sjungit på operan, och hur många gånger ett verk har framförts. *Carmen* hade premiär 1878. Allt material kring den föreställningen är digitaliserat. Det trycktes dagliga affischer inför varje föreställning från 1826–1940, sammanlagt 28 000 affischer och de är redan mikrofilmade. Idag finns det dagliga instick i programmen inför varje föreställning. Det finns också kostym- och dekorskisser som har digitaliserats och allt hittar du i databasen. Databasen omfattar information om 44 000 föreställningskvällar från 1773 och databasen uppdateras varje vecka. Du kan söka på verktitel, upphovsperson, medverkande, roll, kategori (balett, opera, skådespel), spelplats (exempelvis Bollhuset, Drottningholm) och datum.

Hundarna höll rättorna borta

Innan vi skiljdes åt efter två innehållsrika, intressanta, intensiva dagar fick vi en visning av operans lokaler av Patrik

Blom. Operan har 1000 rum och det finns två våningar under gatuplan. I den gamla operan från 1700-talet bodde även hästar, hundar och åsnor. Hundarna höll rättorna borta. Operan var Gustav III:s privategendom där han även kunde bo och han var producent, regissör och dramatiker. Han skrev 14 pjäser. 1892 rivs gamla operan. Många kom till rivningsplatsen och tog souvenirer. Det tog sju år att bygga ett nytt operahus och det invigdes 1898. Nuvarande operan har 73 musiker anställda. Salongen har 1138 platser, den sämsta platsen är den kungliga logen varifrån man endast ser en tredjedel av scenen. Kristallkronan i salongens tak väger 2,4 ton och innehåller 252 glödlampor som putsas en gång per år i augusti. Sällskapet* har en loge där varje plats kostar 1000 kr. Nedanför balkongen finns en inkognitologe och artisterna har också en loge där de kan se föreställningen. Operan är en repertoarteater vilket betyder att föreställningarna kommer tillbaka i samma uppsättning. Scenen är klassad som byggarbetsplats och har en fallhöjd på 23 meter, har 15 individuella sektioner och 3 fasta fallluckor. Vi får kika in på sufflörens plats under scenen. Sufflösen är väldigt viktig under föreställningen, hen ropar ut första ordet i en takt i förväg. Vi avslutar dagen med ett gruppfoto i Guldföajén som faktiskt går att hyra för privata tillställningar.

Tack till alla arrangörer och medverkande!

* Sällskapet www.sallskapet.se

Referenser och tips

- Arbeau, Thoinot (1967). *Orchesography*, New York: Dover libris.kb.se/bib/4990259
- Nefri, Cesare (1604). *Nuove inventioni di balli* bit.ly/2wROdx0
- Tomlinson, Kellom. (1970[1720]). *The art of dancing and six dances: London 1735 and 1720*. New York: Gregg International Publishers and Dance Horizon libris.kb.se/bib/15980817

Boken finns att köpa i nytryck men är också tillgänglig för nedladdning bit.ly/2xDAyZ7

Till minne av Charlotta Ström

Foto från en julfest, 1990-tal.

Vår kära kollega Charlotta har lämnat oss.

När Charlotta Ström flyttade från Göteborg till Stockholm i slutet av 1980-talet fick hon jobb som musikbibliotekarie på Myntet i slutet av 1980-talet där Regionmusiken hade sin notsamling. När Regionmusikens notsamling överfördes till Musikaliska akademiens bibliotek följde Charlotta med. Hon värnade mycket om blåsmusiksamlingen. Den hade en särskild ställning på biblioteket, som ett bibliotek i biblioteket dit blåmusiker och dirigenter kom och fick botanisera direkt bland hyllorna. Under några år ansvarade hon för både blåsmusiksamlingen och orkestersamlingen vid Statens musikbibliotek, nuvarande Musik- och teaterbiblioteket.

Charlotta bildade Stockholms Läns Blåsarsymfonikers vänner 1994 och hon var dess ordförande i flera år. När orkestern fyllde 100 år skrev Charlotta ett innehållrikt kapitel om vänföreningen i boken Stockholms Läns Blåsarsymfoniker 100 år – 1906–2006.

Charlotta var också mycket intresserad

av att stötta kvinnor som arbetar med musik. Längre var hon med i föreningen Everterpe som arbetar för ett jämställt musikliv. Hon puffade ständigt för att vi skulle engagera oss. Hon var också med i Jenny Lind-sällskapet. Förutom musik var Charlotta mycket konstintresserad och målade oljemålningar hemma i Saltsjö-Boo.

Charlotta gick i pension i september 2002 men fortsatte att intressera sig för biblioteket och för tidigare arbetskamrater. Hon ringde ofta och hörde hur vi hade det. Hon kom alltid till pensionärskaffet kring jul och vi träffade henne i konsertviolet.

Vi saknar en positiv, omtänksam, musikälskande vän och tänker på hennes två döttrar.

/Lena Nettelbladt

Charlotta Ström avled torsdag 23 februari 2017 efter en tids sjukdom. Charlotta var bibliotekarie på Musikhögskolan i Göteborg fram till 1986 då jag efterträdde henne. Hon flyttade till Stockholm tillsammans med sin man Staffan Ström, docent i teoretisk fysik på Chalmers tekniska högskola, när han fått en professorstjänst vid Kungliga tekniska högskolan. Självt fick Charlotta anställning på Musikaliska Akademiens bibliotek där hon ansvarade för blåsmusiksamlingen och orkesteravdelningen. Jag är Charlotta stort tack skyldig eftersom det var hon som övertalade mig att flytta till Göteborg för att ta över efter henne.

Charlotta föddes på BB i Falkenberg när familjen bodde i det lilla samhället Ätran. Mamman arbetade på Posten och pappan var tandläkare. När hon var tio år flyttade man till Göteborg där Charlotta började på Kjellbergska flickskolan

innan hon inledde sina sångstudier på det nystartade musikkonservatoriet, 1955–1960. Hon vikarierade då och då i Stora teaterns kör. Jag har aldrig hört henne sjunga, men hon hade en mycket vacker talröst. Det var inte en tillfällighet att Anders Lönn bad just Charlotta läsa in bibliotekets telefonmeddelanden! När Charlotta slutade sin tjänst i Göteborg kom Musikhögskolans sånglärare till biblioteket för att henne en sångarhyllning.

Charlotta började arbeta på folkbibliotek redan på 60-talet i ett par omgångar. Hon gifte sig med Staffan Ström och fick tvillingdöttrarna Johanna och Katinka. Den unga familjen bodde 1969–1971 i Austin, Texas, där Staffan hade fått en forskartjänst. Vid återkomsten till Göteborg 1972 började hon arbeta på Musikhögskolans bibliotek. Den grundliga musikutbildningen byggdes så småningom på med flera kurser i bibliotekskunskap. Adressen var Dicksonsgatan 12 – ett av de gamla patricierhusen i Lorensbergs villastad ovanför Götaplatsen. Biblioteket var placerat på vinden och i övriga huset ägde undervisning rum. Det gällde att inte låta sig störas av skalor, tonbildningsövningar och Mozarts flöjtkonserter – huset var mycket lyhört! Charlottas goda humör och utåtriktade sätt skapade en familjär stämning i biblioteket. Hon hade ett vänligt, tillmötesgående och personligt sätt att bemöta såväl lärare och studenter.

Charlotta var en riktig göteborgare – rättfram, humoristisk och med segling som en självklar del av livet. Hon brann för folkbildning inom musikområdet och månade mycket om att stötta kvinnor inom musik- och biblioteksvärlden, vilket jag själv tacksamt har erfarit.

/Pia Shekther

||| Jennifer A. Ward, RISM Central Office, Frankfurt, Germany

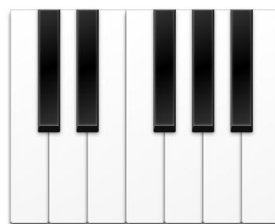
For exactly 65 years, the **Répertoire International des Sources Musicales (International Inventory of Musical Sources, RISM)** has led the charge in documenting musical sources worldwide. Thanks to the release of the free, online catalog in 2010 and the new cataloging program Muscat in 2016, it is easier now than it has ever been for librarians to participate in RISM.

RISM Today

RISM is a resource that many readers are probably familiar with, but much about RISM has changed, even in the past few years. Here is an overview of how the project operates today.

The aim of RISM (www.rism.info) is to document extant musical sources (music manuscripts, printed music, music treatises, and libretti) and their locations. Contributors in over 35 countries worldwide catalog materials preserved in their countries into a central database managed by the RISM Central Office in Frankfurt, Germany. The Central Office ensures that the data are published in the RISM online catalog, which is freely available to everyone at opac.rism.info. The catalog is produced in cooperation with the Bavarian State Library and the State Library of Berlin.

For a long time, most of the sources in RISM were mainly in European and North American libraries and dating from the time between 1600 and 1850. Today there are working groups in the Chinese language region, Japan, and South Korea. Activities in Latin America have also intensified, particularly in Brazil and Mexico.

Delete last note Clear

The RISM online catalog

The traditional chronological time frame has also opened up. RISM accepts data on manuscripts from any time period. For printed music, RISM wishes to avoid duplicating efforts of catalogs such as WorldCat, so generally coverage of printed music in RISM goes up to 1850 or 1900 (though exceptions are possible for rare materials). Fauré, Gubaidulina, Puccini, Mahler, Richard Strauss, and Verdi are all names found in the RISM catalog.

The RISM Online Catalog

Currently, the RISM online catalog documents 1,081,000 sources from over 40 countries. Tools librarians can use to teach the catalog to their students can be found on the website “RISM for Librarians” (bit.ly/2yf35WF).

The entire pool of RISM data is available as open data and linked open data.

This service is directed at libraries that wish to import their records into local catalogs or use the data as metadata in digital collections. The data are also attractive for people active in musicology, the digital humanities, and music information retrieval. The data are licensed under a Creative Commons Attribution 3.0 Unported license (CC BY 3.0), meaning that they can be reused nearly without restriction.

Muscat

Muscat is RISM’s new open-source, web-based, and platform-independent program used for describing musical sources (bit.ly/2fFpB38). There are over 40 fields available to catalogers, many music specific. Muscat is currently available in five languages but additional languages can be added.

The program is available for free to any

A manuscript record in Muscat.

librarian who wishes to manage their sources in RISM or catalog new ones. There are three simple things that any music librarian can do: correct mistakes, add URLs that link to digitized music, and add holdings to printed music.

So far, the RISM database contains sources from these Nordic countries:

- Sweden: 39,300 records
- Denmark: 10,700 records
- Finland: 1,000 records
- Norway: 860 records

There are doubtless many more musi-

cal sources that ought to be included in RISM. New records are welcome. If there are sources that are already cataloged in local or national catalogs, the Central Office can import data into Muscat by means of a data transfer.

Other Ways to Contribute

There are other ways to collaborate with RISM besides contributing new records. The Directory of RISM Library Sigla is online at www.rism.info/en/sigla. If you search for the Nordic countries, you'll find the following numbers: Sweden, 81 institutions; Denmark, 23; Finland, 18; Norway, 14; Iceland, 2. RISM is happy

to receive corrections as well as information about institutions (archives, churches, libraries, museums, and private collections) not yet in the directory. Institutions can house historic or modern collections, and musical sources do not need to be in the RISM catalog in order for a siglum to be created. In 2016, we added about 140 new sigla.

The Central Office would also welcome the publication of the RISM brochure and the RISM article in Wikipedia in additional languages.

Muscat and the availability of RISM's catalog online have opened up new possibilities for RISM to be a more useful tool for librarians. Please get in touch if you have any questions or if you are interested in collaborating with RISM.

This is a shortened version of a paper read at Mark the Music - A Course for Librarians Working with Music, Gothenburg University Library, June 2017.

Call for papers

Nu förbereder IAML 2018 års kongress i Leipzig! Mellan 22–27 juli 2018 hålls kongressen i Hochschule für Musik und Theater „Felix Mendelssohn Bartholdy“. För mer information kan man gå till kongressens egen webbsida: iaml2018.info/home

Förslag till presentationer inom ämnen som rör musik i bibliotek, arkiv och dokumentationscenters kan skickas in

senast 17 november 2017. Allt inom musikkataloger, katalogisering och klassificering, copyright, utbildning, musikvetenskaplig forskning, hur engagera användare och allmänhet, specialsamlingar, digitala resurser och mycket, mycket mer.

Presentationer av mer allmän natur välkomnas också, så även framställningar av populär- och traditionsmusik och hur musikkatalogens verksamhet påverkas.

Presentationerna ska vara cirka 20–25 minuter långa för att man ska hinna med frågor och diskussioner inom 30 minuters ram. Officiella språk inom IAML är engelska, franska och tyska.

Senast 18 januari ska man få svar om förslaget accepterats.

Musik- och teaterbiblioteket på IAML i Riga

riga IAML 2017
18-22 June 2017, Riga, Latvia

Besa Spahiu, musikbibliotekarie & Sebastian Lindblom, musikarkivarie

Besa Spahiu, Sebastian Lindblom, Marina Demina. Foto: Okänd gångtrafikanter

Vi kom fram till Riga söndag eftermiddag, den 25 juni. Själva flygresan var en märklig upplevelse, vi var inte fler än tio passagerare utspridda i ett litet propellerflygplan. Till skillnad från tidigare år var konferensen en dag kortare i år; fyra dagar i stället för fem. Årets konferens ägde rum i det lettiska nationalbibliotekets nya fantastiska byggnad som invigdes 2014. Vi var tre personer från Musik- och teaterbiblioteket som deltog: Marina Demina, som presenterade ett föredrag om Vasily Safonov, Sebastian Lindblom, förstagångsdeltagare, samt Besa Spahiu, som tack vare Musikaliska Akademiens stipendium reste som Anders Lönn-stipendiatar.

Opening session

Första dagen på Opening session fick man ett starkt intryck av Eriks Ešenvalds presentation "Libraries do inspire". Den unge lettiske tonsättaren berättade om sitt arbete med multimediasymfonin "Nordic lights" som hade premiär i Riga 2015. Det var på biblioteket som han började sina första projektförberedelser. Han spenderade många timmar på att läsa omkring 150 böcker om norrsknen samt att studera folkvisor, sagor och berättelser om folk som bor i länder där norrsknen finns. Det resulterade i ett banbrytande multimediaarbete med två körer, orkester, naturliga ljud, samt 33 videor med berättare och sångare från Baltikum, Skandinavien, Grönland och Alaska. Vi fick lyssna och se på några fragment av detta verk som förutom

i Riga framfördes även i Berlin, 2016 samt i Tacoma, USA 2017.

Marinas föredrag

Under konferensens andra dag var det dags för Musik- och teaterbibliotekets egen Marina att hålla i en presentation. Handlingen i Marinas presentation, utspelades på Baltiska musikfesten i Malmö, i juni 1914. Den fyra dagar långa musikfestivalen var ett evenemang inom Baltiska utställningen med Sverige, Danmark, Ryssland och Tyskland som de deltagande länderna. Marina berättade om den ryska festivaldagen. På grund av den avvisande attityd som Ryssland visade gentemot utställningen var det svårt att täcka program för den ryska musikdagen. Räddaren i nöden blev en dåvarande världsstjärna på dirigentfronten, Vasilij Safonov. Han hoppade in på mycket kort varsel och lyckades göra den Ryska dagen till

Marina håller sin presentation. Foto: Besa Spahiu

Nationalbiblioteket i Riga. Nationalbiblioteket invigdes 29 augusti 2014 – The new National Library of Latvia building – kallas också "the Castle of Light". Arkitekten är en amerikansk arkitekt född i Lettland –Gunnar Birkerts. Foto: Gunnel Jönsson

en av de mest oförglömliga festivalhändelser. I Malmö stadsarkiv hade Marina hittat Safonovs hittills okända korrespondens, hans brevväxling med festivalens organisationskommitté, samt en del annat material som möjliggjorde att rekonstruera i detalj hela detta spännande händelseförlopp.

Intresset för konferensen i lettiska medier

IAML konferensen uppmärksammades av den ryska kanalen på Lettlands radio. Tisdagen den 20 juni bjöd journalisten Tatjana Myslevich fyra musikbibliotekarier – Marina Mihaileca från Lettlands National bibliotek, Alla Semenyuk från Ryska statsbiblioteket, samt Marina Demina och Besa Spahiu från Musik- och teaterbiblioteket – till ett direktsänt program. Gästerna berättade om IAML-konferensen samt svarade på lyssnarnas frågor. De flesta frågorna handlade om musikbibliotekens roll och framtid, digitalisering, samt musikbibliotekariens vardag och yrkets status. Programmet pågick under en timme

Besa och Marina intervjuas i lettisk radio. Foto: Tatjana Myslevich

och frågorna ställdes direkt via telefon eller skickades via mejl.

Efter programmet hölls en visning av radions lokaler och verksamhet. Sällskapet hade också turen att kunna lyssna på en kort repetition av den internationellt kända lettiska jazzpianisten och schlagerkompositören Raimond Pauls med radions storband.

Första gången på IAML

Efter att ha jobbat på Musik- och teaterbiblioteket i ungefär ett år som musikarkivarie fick jag chansen att åka på mitt första IAML. Som förstagångs-

“ “ Som förstagångsdeltagare på IAML slås man direkt av hur stort och brett

IAML faktiskt är.

deltagare på IAML slås man direkt av hur stort och brett IAML faktiskt är. Ett digert program för fyra intensiva dagar presenterades på mötet för oss nybörjare, men som tur var fanns även en del rutinerade rävar på plats för att underlätta för oss gröngölingar. Att det dessutom var en relativt stor svensk delegation på plats gjorde knappast saken sämre för min egen del, det fanns alltid någon att rådfråga kring vad som kunde vara extra intressant.

Men för att diskutera arkivfrågor behövde jag bekanta mig med deltagare från andra delar av världen. Tur då att mina företrädare på posten har varit så aktiva med att knyta och framförallt behålla kontakten med kollegor från jordens alla hörn. Plötsligt befann jag mig på ett seminarium om Access to Music Archives med likasinnade från länder som Belgien, Spanien, Italien, Frankrike, Polen, Japan och Brasilien för att nämna några. Att vara ny i ett sammanhang är inte alltid lätt men på IAML var det inga problem alls, framförallt inte när intresset, kompetensen, utmaningarna och problemen i mångt och mycket är desamma, oavsett land och institution.

Många spännande och intressanta föreläsningar blev det. En av höjdpunkterna var att få höra om brittiska kungliga musikaliska akademiens historia, särskilt då jag själv har det stora nöjet att förvalta den svenska motsvarighetens arkiv. Det gick att se både likheter och skillnader mellan institutionerna, men det som framförallt slog det mig var att den svenska musikaliska akademien faktiskt grundades 51 år tidigare än sin brittiska motsvarighet.

En annan höjdpunkt var att få höra om hur man på Biblioteca Nazionale Braidense i Milano jobbade med digitalisering av Ricordis äldre arkiv. Det handlade om allt ifrån OCR-teknik till hur man fick frivilliga att ställa upp för att korrigera fel och fylla på med metadata kring det digitaliserade materialet.

Det fanns många fler intressanta föreläsningar som man skulle kunna berätta om men det som jag framförallt uppskattade med min första (av förhoppningsvis många fler) IAML-konferens var mötet med likasinnade och kollegor från världens alla hörn. Att få lära känna nya personer, knyta kontakter och att få dela och diskutera erfarenheter är det som jag framförallt kommer att ta med mig från årets konferens på det otroligt vackra nationalbiblioteket i den härliga staden Riga.

Korta nedslag i en vecka full med intryck

||| Gunnel Jönsson, stipendiat, text & foto

Valsts Akademiskais koris Latvija (State Choir Latvia).

Tanken svindlar. Efter 11 år är jag tillbaka på en IAML-kongress! Och visst, en hel del är nytt, men flera gamla kollegor som jag träffade redan på 90-talet syns i vimlet i nationalbibliotekets foajé när kongressen invigs med tal och musik och de obligatoriska snittarna. Att det även finns många unga kollegor bland de 240 delegaterna och utställarna samt 20-talet medföljare – märker man inte bara under sessionerna utan också vid kaffepauserna. Det pratas och skrattas och utbyts kontaktuppgifter.

Med tre parallella sessioner vid fyra tillfällena under dan – varje dag! – förstår ni säkert att nån heltäckande dagbok kan detta inte bli. Här får ni några exempel på bredden under kongressen!

Digitalisering av samlingar presenterades under veckan, här är ett axplock:

Lolita Fürmane talade om musikmanuskript i lettiska arkiv, vilka först under senare delen av 2000-talet blivit tillgängliga i RiSM. Totalt 8 arkiv där 3 räknas som värdefulla samlingar. Notbiblioteket i det som kallas Libauer Cantorats, det vill säga som finns i biskopskyrkan i Liepaja. Samlingen från Rigas första stadsteater (1792–1918), som nu finns i operans arkiv. Samt en brevsamling i universitetsbiblioteket i Riga. Här finns till exempel 2 brev från Ludwig van Beethoven till Wilhelm van Lenz, den baltyske musikskribenten (1808–1883) som skrev ett flertal stora arbeten om Beethovens musik mellan 1855–1879.

Frédéric Lemmers: Digitalisering av Kungliga biblioteket i Belgien påbörjades 2011. Nu ska biblioteket under drygt 2 år katalogisera och bearbeta ma-

terialet på 3 000 timmar, för att kunna publicera allt online.

Arkiv: Jan Dewilde berättade om jazzavdelningen i konservatoriet i Antwerpen och hur samlingarna används av studenter och lärare, men också av dokumentärfilmare och jazzforskare.

Kuriosa: Vi fick i en genomgång av notationssystem från 1840-talet av Christopher Scobie, England. William Lunn skapade ett Sequential System 1843 och D.D Jameson lanserade begreppet *colour music* 1844. Även i Frankrike och Belgien dök det upp idéer som dessa. Inget är nytt under solen! "Uppfinnarna" var ofta amatörmusiker och ingen forskare har kommit fram till varför inget av dessa notationssystem slog igenom.

Bokomslag ur jazzsamlingen från Jan Dewildes föredrag.

Kathy Adamson, London, berättade livfullt hur svårt det kunde vara att hitta en lämplig bibliotekarie i 1800-talets London till den nya musikakademin. Genom att följa ett ärende via protokoll i akademiens arkiv blir historien om Mr Goodwin och den ofullständiga katalogen levande. Den första noten katalogiserade i alla fall 1827 och den första boken 1835. Fortsättning kan följa...

I norra Ungern gör folkbiblioteket mycket för att få barn och ungdomar att komma till biblioteket. Vad sägs om skattjakt och tävlingar i luftgitarr!

Cataloguing Section bjöd på en session kring metadata. Ontologiska kunskapsmodeller, RDA, FRBR var ledord för dagen.

“ “ I norra Ungern gör folkbiblioteket mycket för att få barn och ungdomar att komma till biblioteket. Vad sägs om skattjakt och tävlingar i luftgitarr!

Dessutom berättade Ann Dzidra Kunish, tidigare anställd på Oslo folkbibliotek, men nu uppsagd och arbetar som konsult. I Norge går man från att vara ett bokbibliotek till att vara en samlingsplats för samarbete mellan bibliotek, digitala tjänster. Ett samarbete mellan bibliotek i Oslo, Bergen, Trondheim och Stavanger för att hitta en gemensam digital plattform. Vissa bibliotek kunde

inte delta på grund av olika standarder och säkerhetskrav. Olika metadatastandarder var ett stort problem i projektet. Just nu är projektet inte aktivt, det fanns till exempel inte pengar till att skapa ett “snyggt” gränssnitt. Kanske kommer det att se ut som musikshylla.dk – en prototyp från Danmark.

Ann berättade också om den nedmontering som hon anser att musikbiblioteksutbildningen genomgått och som också nått biblioteken själva. Sedan 2015 finns ingen utbildning av musikbibliotekarier inom utbildningsväsendet, utan det är Norsk Musikkbibliotekforening som tagit ansvar för detta. Nya musikbibliotekarier får internutbildning.

På eftermiddagen anordnade Public Libraries Section en session med titeln *The future of music libraries*. Tongångarna från Oslo kändes igen från flera deltagare.

Personer

Jutta Lambrecht berättade om tonsättaren och dirigenten Leo Blech och hans tid i Riga 1938–41. 1941 lyckades Blech och hans fru ta sig till Sverige. Men det är en annan historia.

På Bibliography Section's session presenterades en musikteoretisk boksamling av Tommi Harju, Finland. Johann Gottfried Walthers (1684–1748) samlade inte bara på noter och musikteoretiska böcker utan även inom retorik, geografi, religion med mera. Detta bibliotek finns inte längre men kan rekonstrueras genom korrespondens med samtida kollegor. I ett brev från Walther hittar

Vår guide bland bladguld.

manen förteckning över bibliotekets böcker: “Catalogus librorum theoreticomicorum quos possiedo”. De flesta av böckerna köptes av Ernst Ludwig Gerber i Wien 1814–15 och finns till delar i arkivet hos Gesellschaft der Musikfreunde där.

Avslutningsvis kan rapporteras att Stanislaw Hrabia, Polen tog över som ny president för de kommande tre åren. Kassören Thomas Kalk valdes om. Och Pia Shekhter fick en stor eloge och kram från avgående president Barbara Dobbs-MacKenzie. Posten som generalsekreterare är nu utlyst. Pia kommer att ha suttit på posten i 8 år, och hennes arbete har varit ovärderligt!

Nästa års kongress är i Leipzig: bit.ly/2xEgAd0

Avslutningsmiddagen gjorde oss alla glada och på gott humör. Gott om mat och dryck, värmande tacktal, folkmusiker som spelade och sjöng och ledde deltagarna i långdans i det vackra trapphuset. Se, det var ett midsommarfirande som hette duga! Kolla bilder och dagböcker på IAML:s Facebooksida.

Avslutningsmiddag.

Summary in English

- Lena Nettelbladt reports from a meeting with a Nordic network of museums, libraries, theatres, opera houses
- Obituaries : Charlotta Ström, music librarian in Gothenburg and Stockholm and a long standing member of Svenska musikbiblioteksföreringen died earlier this year.
- Jennifer Ward gives her contribution from the course Mark the Music in Gothenburg organized by Pia Shekhter.
- Two reports from the IAML congress in Riga: Besa Spahiu and Sebastian Lindblom from Musik- och Teaterbiblioteket and Gunnel Jönsson, editor of Musikbiblioteksnytt.

Styrelsen för året:

Kia Hedell
Staffan Lundmark
Gunnel Jönsson
Åse Lugné
Besa Spahiu
Lena Nettelbladt
Lars Landin
Pia Shekhter
Tobias Danielsson
Niklas Bogren Persson

nr.3
2017